

ЗВІТ

ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМЦІВ М.ЛУЦЬКА

Опитування проводилося у співпраці з проектом

«Економічний розвиток міст»

за підтримки

Липень 2006 р.

ВИВЧЕННЯ ДУМКИ ПІДПРИЄМЦІВ

I. ВСТУП

У липні 2006 року було проведено опитування роботодавців м. Луцька. Це опитування є елементом процесу стратегічного планування економічного розвитку з залученням громади – проекту, який визначатиме економічне майбутнє міста. Метою опитування було отримання корисної та достовірної інформації для членів Експертного комітету (ЕК) стосовно думки тих, хто здійснює інвестиції та створює робочі місця в м. Луцьку. Серед питань анкети були історія та статус підприємства, характер бізнесу, робоча сила та персонал, інформація про розміщення підприємства, послуги, що надаються органами влади, та стосунки з ними, а також загальна думка про місто як середовище для ведення бізнесу.

II. МЕТОДОЛОГІЯ

До 12 липня 2006 року було заповнено 34 анкети. Серед компаній у переліку для опитування були найбільші роботодавці міста, але більшість підприємств – малі. У цьому звіті містяться узагальнені відповіді всіх підприємств.

Для отримання якомога повніших і відвертіших відповідей, респондентів запевнили, що цей звіт не буде містити посилань на конкретні підприємства, а інформація в анкетах буде конфіденційною. Респонденти могли не вказувати інформацію, яку вони вважають конфіденційною.

Були виявлені відмінності у відповідях між підприємствами, що представляють різні сектори економіки, а також між великими підприємствами та представниками малого й середнього бізнесу. Тому значну частину даних було проаналізовано з урахуванням цих відмінностей.

Хоча опитування 34 підприємств не може повною мірою відобразити думку всієї бізнесової громади м. Луцька, ці підприємства, – великі й малі, традиційні й нові, – репрезентують значну частину місцевого економічно активного населення, що обґрунтовує репрезентативність вибірки.

III. ОСНОВНІ ВИСНОВКИ

1. Місцева економіка видається вельми розвинутою: респонденти повідомили про доволі високий рівень заробітної плати та високі інвестиційні очікування, високу експортну орієнтацію.
2. Загальна кількість працівників на всіх підприємствах-респондентах зараз складає 3934, а наступного року планується збільшення на 167 робочих місць. Близько половини працюючих (49%) на цих підприємствах – жінки. Мешканці передмість складають близько 7 відсотків.
3. Підприємства значно відрізнялися одне від одного за оцінкою якості робочої сили. Слід відмітити, що оцінку „відмінно” отримало 29 % працівників. Основна частка, а саме 51% отримало оцінку „добре”, що є досить високим показником. Слід відмітити, що частка працівників, які отримали задовільні (19%) та погані (менше 1%) оцінки є доволі низькою. Середня заробітна плата в 2006 р. зросла до 1143 грн. на місяць. Усі підприємства або відчувають брак працівників необхідної кваліфікації, головним чином у технічних сферах, або очікують виникнення такої проблеми в майбутньому.
4. Ситуація з майном та обладнанням для ведення бізнесу виглядає не дуже добре. Частка підприємств, які володіють майном і мають площі у місті для розширення своєї

діяльності, є незначною. Лише 8 підприємств є власниками нерухомості, 22 – є орендарями, 3- частину майна мають у власності, а частину – орендують. Двадцять дев'ять фірм з 34 мають плани модернізації або вдосконалення своїх нинішніх потужностей, загальна сума інвестицій становитиме 47 млн. грн. Одинадцять компаній планує розширюватися поза межами міста.

5. Три компанії планує переносити свою діяльність до іншого міста чи району, а ще чотири вивчають таку можливість, це є негативним моментом.
6. Наявність споживачів у регіоні є головною причиною розміщення в м. Луцьку для 27 підприємств, 7 респондентів зазначили, що мають саме тут постачальників сировини. За словами 17 респондентів в місті та районі є кваліфікована робоча сила, проте ситуація з наявністю кваліфікованої робочої сили швидко погіршується
7. Загалом якість послуг, що надаються органами місцевого самоврядування, отримала незадовільну оцінку (в середньому – 3,44 за 4-бальною шкалою, де 1 є найвищою, а 4 – найнижчою оцінкою). Утримання доріг, житлове будівництво, підтримка малих і середніх підприємств, надання ділянок і будинків для ведення бізнесу найчастіше зазначалися як послуги, що потребують поліпшення. Лише робота громадського транспорту отримала оцінку кращу ніж «задовільно».
8. Жодна компанія з 34 не оцінили рівень місцевої влади як «відмінний», а 5 респондентів вважають його «добрим». Влада також отримала 9 оцінок «задовільно» та 9 «погано». Враховуючи такий рівень оцінки співпраці з міським головою, районною радою, а також коментарі щодо співробітництва приватного і публічного секторів, це свідчить про незадоволення роботою органів місцевого самоврядування.
9. Трохи кращими були думки про бізнес-клімат у м. Луцьку. Одна компанія оцінила місто як «відмінне» для ведення бізнесу, шість дали оцінку «добре», і двадцять – «задовільно». Одна компанія назвала м. Луцьк поганим місцем для ведення бізнесу.
10. Компанії поділяють думку, що місцева економіка поліпшиться завдяки позитивним змінам на місцевому рівні (розвиток житлового будівництва, комунальної інфраструктури, інфраструктури для бізнесу), кращій співпраці (розвиток малих і середніх підприємств, розвиток бізнесу) та зовнішнім ресурсам (залучення прямих іноземних інвестицій).
11. Опитані підприємства демонструють дуже високий рівень ефективності. Збут на одного працівника на рік складає понад 68 тис. грн., що свідчить про високу продуктивність праці.

IV. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

1. СТАТУС ПІДПРИЄМСТВ

23 підприємства з 34 опитаних були засновані після 1990 року. Найбільша частка новостворених компаній – це малі та середні підприємства, тоді як у комунальному господарстві та серед великих роботодавців переважають традиційні підприємства, створені в середині минулого століття.

Це свідчить про високі темпи розвитку підприємництва в м. Луцьку. Власниками більшості підприємств є українські юридичні та фізичні особи. Чотири підприємства повністю знаходяться в державній власності, 3 - іноземні. Одне підприємство має частку комунальної власності. Однак, найбільшими роботодавцями серед опитаних є підприємства, власниками яких є іноземці.

2. ЗАГАЛЬНИЙ СТАН БІЗНЕСУ

Економіка Луцька виглядає добре диверсифікованою, оскільки складається з (1) традиційного промислового кластера, особливо в галузі машинобудування, (2) важливих окремих підприємств легкої промисловості, наприклад, у текстильній та харчовій галузях,

Вивчення думки підприємців – м.Луцьк

(3) будівельних підприємств, підприємств комунального господарства і (4) малих і середніх підприємств, заснованих місцевими підприємцями у сфері торгівлі та послуг.

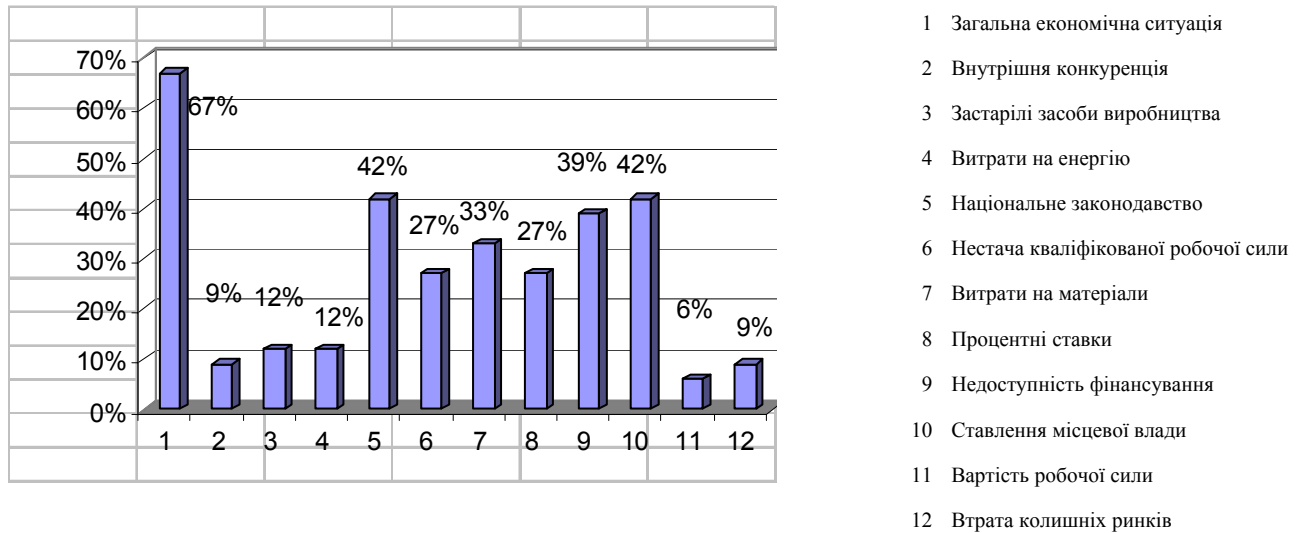

Рис. 1. Перешкоди для подальшого розвитку

Респонденти мали назвати чинники негативного впливу на поточний і майбутній розвиток своєї продукції чи послуг (див. рис. 1). Найчастіше згадували загальну економічну ситуацію – 67 відсоток респондентів, національне законодавство та ставлення місцевої влади 42%, недоступність фінансування – 39%. Нестача кваліфікованої робочої сили проблема для майже 27 % підприємств; застарілі засоби виробництва та витрати на енергію 12 % підприємств; внутрішня конкуренція 9 % підприємств. Витрати на матеріали, комплектуючі тощо «набрали» 33 відсотки голосів респондентів, високі процентні ставки 27 відсотків. Втрата ринків колишнього СРСР – 9% підприємств.

Очікування, пов'язані зі вступом України до ЄС, є більш позитивними, хоча підприємства передбачають і негативні наслідки. Головні вигоди від початку процесу інтеграції респонденти вбачають у більш стабільному бізнес-кліматі (67 %) і кращому правовому захисті підприємців (42 %). Сорок п'ять відсотків підприємств бачать переваги в доступі до великого ринку без митниць та інших бар'єрів.

З іншого боку 48 відсоток підприємств лякає подорожчання робочої сили, послуг і товарів, 45 відсотків – сильна іноземна конкуренція і 39 відсотків – додаткові витрати для пристосування до нових умов. Більш суворий захист споживачів також може ускладнити життя 21 відсотку підприємств.

3. Клієнти

Усі компанії надали інформацію про географічний розподіл своїх клієнтів (рис. 2).

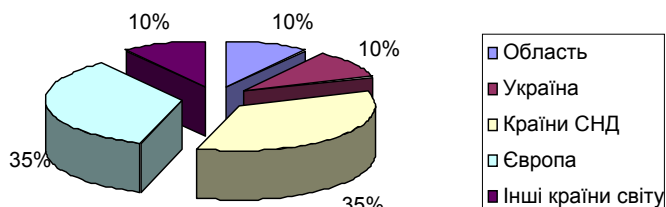

Рис. 2. Географія збуту (%)

Значна частина підприємств м. Луцька є потужними експортерами. У межах області реалізується тільки десята частина продукції, 80 відсотків загального обсягу продукції підприємств вибірки постачається за межі України. Це дуже високий показник, порівняно з більшістю міст України. Майже всі компанії сподіваються на збільшення обсягів збуту в 2006 році порівняно з попереднім роком (часто більш ніж на 10 %). Жодне підприємство не планує зменшити обсяги виробництва.

4. ПИТАННЯ ПРАЦІ ТА ЗАЙНЯТОСТІ

Загальна чисельність працівників з повним робочим днем на 34 підприємствах, що брали участь в обстеженні, становить 3934. П'ять років тому на цих підприємствах разом працювало 2938 працівників. Нові робочі місця створювалися промисловими підприємствами та підприємствами сфери торгівлі.

Відповідаючи на запитання про нові інвестиції, респонденти повідомили, що наступного року планують створити 167 нових робочих місць. Про доволі непогану диверсифікованість місцевого ринку праці також свідчить те, що близько 50 відсотка працівників складають жінки, з них з вищою освітою - 17,8 відсотка.

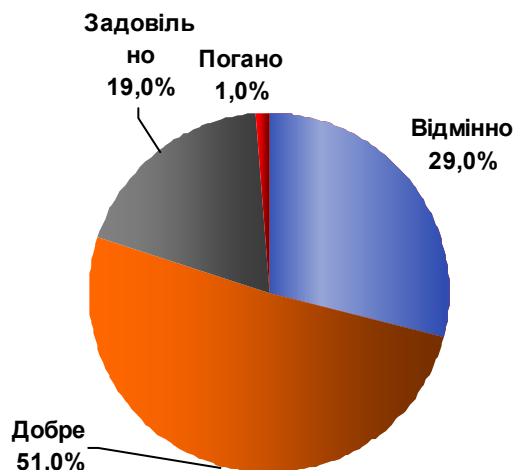

Рис. 3. Рівень задоволення якістю робочої сили

Роботодавці здебільшого задоволені якістю свого персоналу. У цілому, за словами респондентів, 29 відсотків працівників є відмінними, 51 відсоток – добрими, 19 відсотків – задовільними і 1 відсоток – поганими (рис. 3).

Місячна заробітна плата на обстежених підприємствах становить у середньому 1143 грн. (у 2004 р. – 1103 грн.). Найвищу заробітну плату отримують на підприємствах промисловості та в галузі медичних послуг.

Всі 34 підприємства відчувають труднощі з набором працівників певних професій та кваліфікації, які є важливими для подальшого розвитку цих підприємств, і одне підприємство очікує виникнення кадрових проблем у майбутньому. Найчастіше згадували брак чи

потенційний брак кваліфікованих працівників технічних професій, у тому числі з вищою освітою, інженерів, зварювальників, конструкторів, верстатників, слюсарів, лікарів різних спеціальностей. Нестача кваліфікованої робочої сили пояснюється виїздом багатьох кваліфікованих працівників на заробітки до інших країн Європи, де вони заробляють в кілька разів більше, а тим, що залишаються, часто бракує необхідної кваліфікації.

4 підприємства повідомили, що мають науково-дослідний підрозділ, який займається розробкою нових видів продукції, її дослідженням. У виконанні даної категорії робіт задіяно 88 осіб.

5. НЕРУХОМІСТЬ ТА БІЗНЕС-КЛІМАТ

У цьому питанні ситуація в м.Луцьку сьогодні є незадовільною (див. рис. 4). Більшість підприємств є орендарями і тільки 8 власниками землі та будівель, в яких вони розміщені. 21 відсоток має достатні площі для розширення; 3 компанії планує та 4 розглядають можливість перенесення діяльності з міста. Будівлі та інженерні мережі знаходяться сьогодні далеко не в найкращому стані, і багато фірм планують інвестувати значні кошти в покращення своїх виробничих об'єктів. Дев'ятнадцять підприємств планують, і ще 11 розглядають можливість модернізувати чи поліпшити стан наявного майна, переважно в цьому чи наступному році. Планований обсяг інвестицій становить 47 млн. грн. Результатом такої модернізації має стати поява 167 нових робочих місць, що безперечно допоможе зростанню місцевої економіки. Одне підприємство планує та 10 розглядає можливість розширення своєї діяльності за межі міста (на це питання дало відповідь лише 21 підприємство).

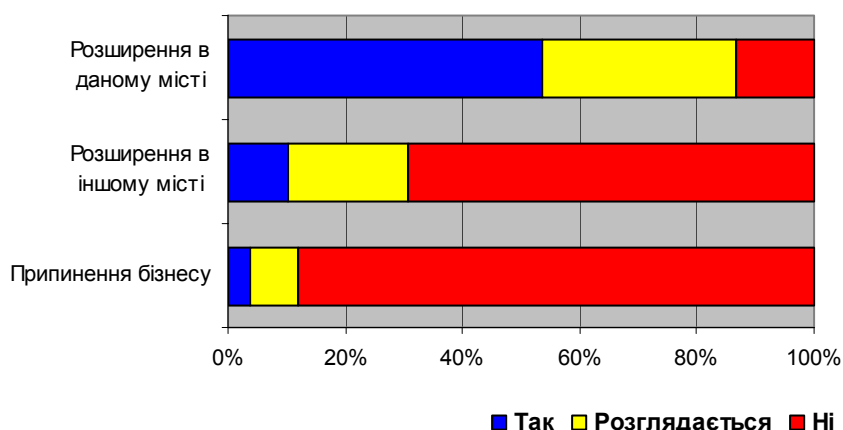

Рис. 4. Перспективи бізнесу та бізнес-клімат

6. ПОСЛУГИ ТА ВІДНОСИНИ З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ

Респондентам було запропоновано оцінити десять видів муніципальних послуг за шкалою від 1 до 4 (1 = відмінно, 4 = незадовільно). У середньому ці послуги отримали низьку оцінку – 3,44 (див. рис. 5, де лівий стовпчик репрезентує результати м.Луцька, а правий – узагальнені результати, отримані в інших містах, де проектом проводилося аналогічне обстеження).

Розуміючи, що новообрана міська влада лише кілька тижнів тому завершила формування виконавчих органів можна з високим рівнем достовірності вважати, що дана оцінка головним чином належить попередньому керівництву міста.

Вивчення думки підприємців – м.Луцьк

Всі послуги, які надаються місцевою владою викликають різку критику з боку опитаних респондентів і майже всі вони вимагають покращення. Особливо великою проблемою у місті є проблема надання нерухомості для ведення бізнесу (3,92), отримання дозволів на будівельні роботи (3,91), утримання доріг (3,91), що свідчить про низький стан інвестиційного клімату в місті і, очевидно, демонструє очікування бізнесової громади на покращання саме цих напрямків.

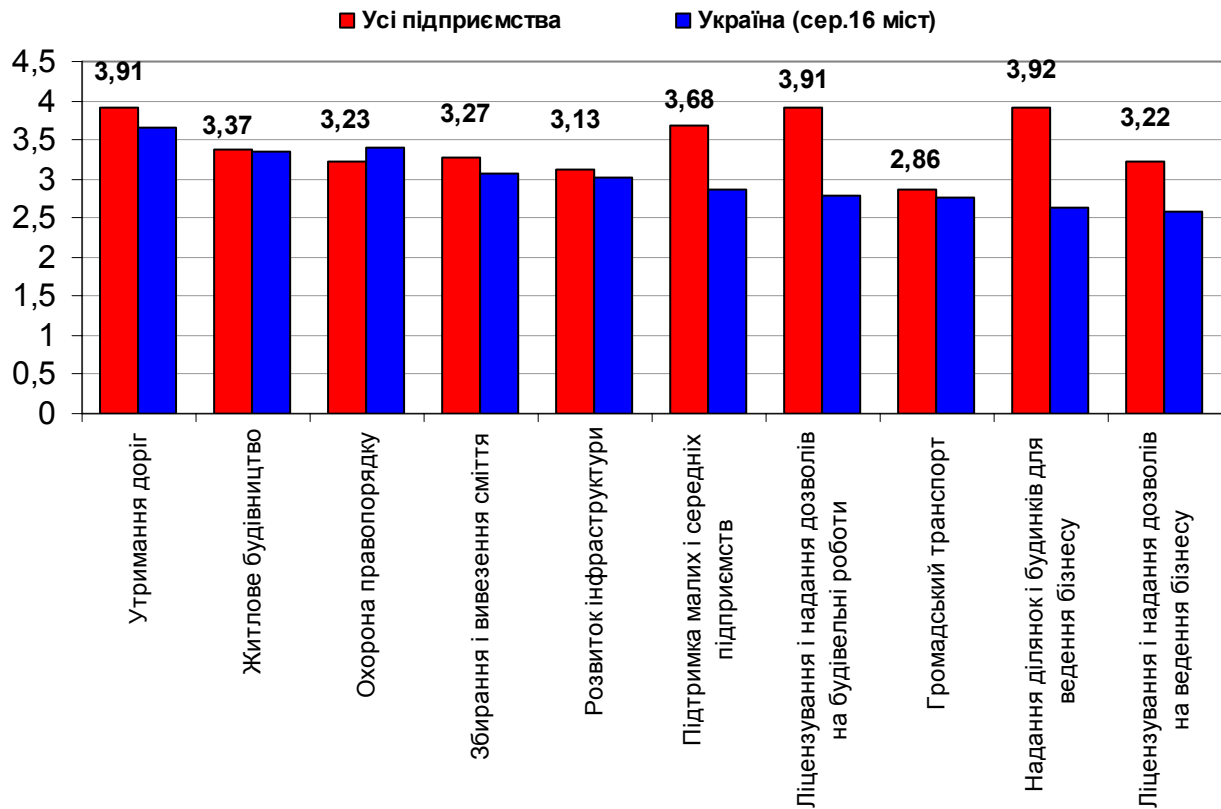

Рис. 5. Послуги органів влади та роль міста у економічному розвитку

Підприємства також запитували про послуги, які мають надаватися міською владою (зокрема підрозділом з економічного розвитку) представникам бізнесу м.Луцька. Як демонструє рис. 6, підприємства активно підтримують майже всі з запропонованих послуг. Дві з найбільш рейтингових послуг – допомога міста у розвитку робочої сили, податкові стимули та активне залучення інвестицій – могли б допомогти вирішити дві найбільші проблеми місцевих компаній: нестача кваліфікованої робочої сили та бюрократизм. Рекомендація надавати перевагу місцевим фірмам, яка за популярністю зайняла третє місце, може бути одним із свідчень «закритості» місцевої економіки.

На відміну від компаній в інших країнах Східної Європи, респонденти не підтримують ідею надання міською владою за символічну ціну приватним підприємствам вільних ділянок, які забезпечені інфраструктурою – вони не бачать гарантії, що ті, хто отримає таку форму субсидії, насправді почне створювати робочі місця.

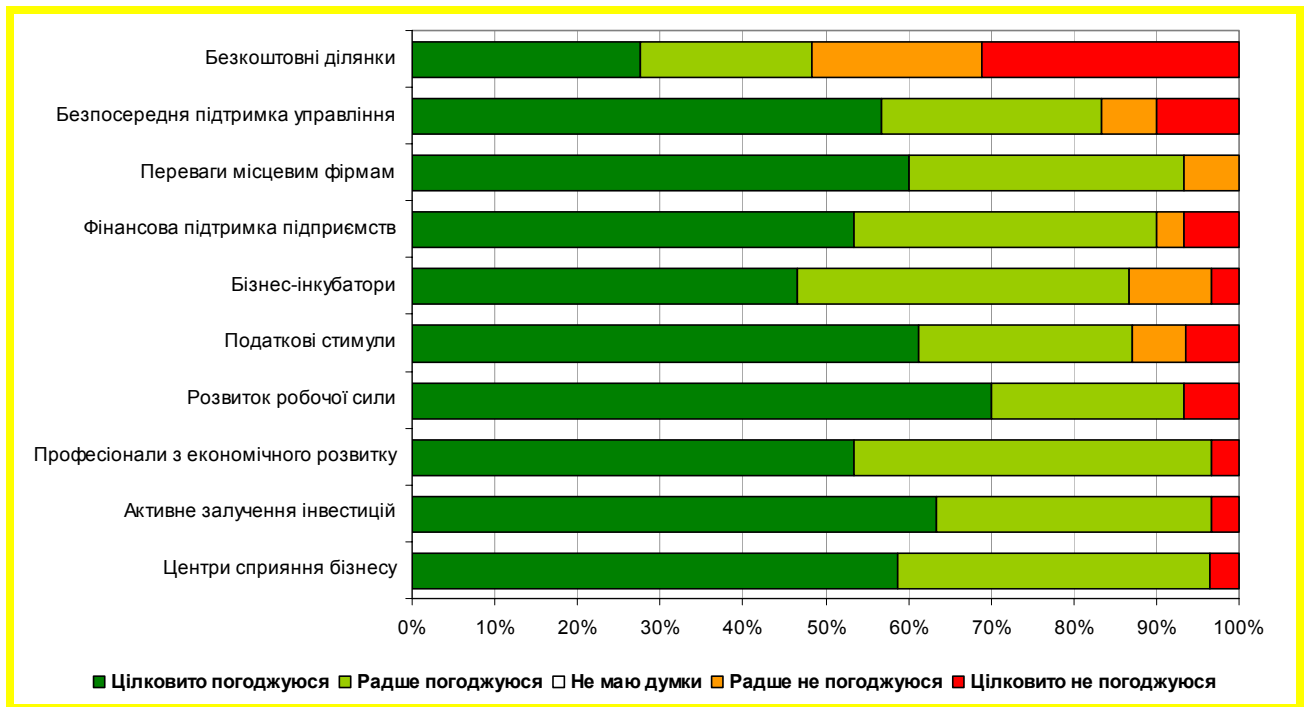

Рис. 6. Послуги підрозділу з економічного розвитку

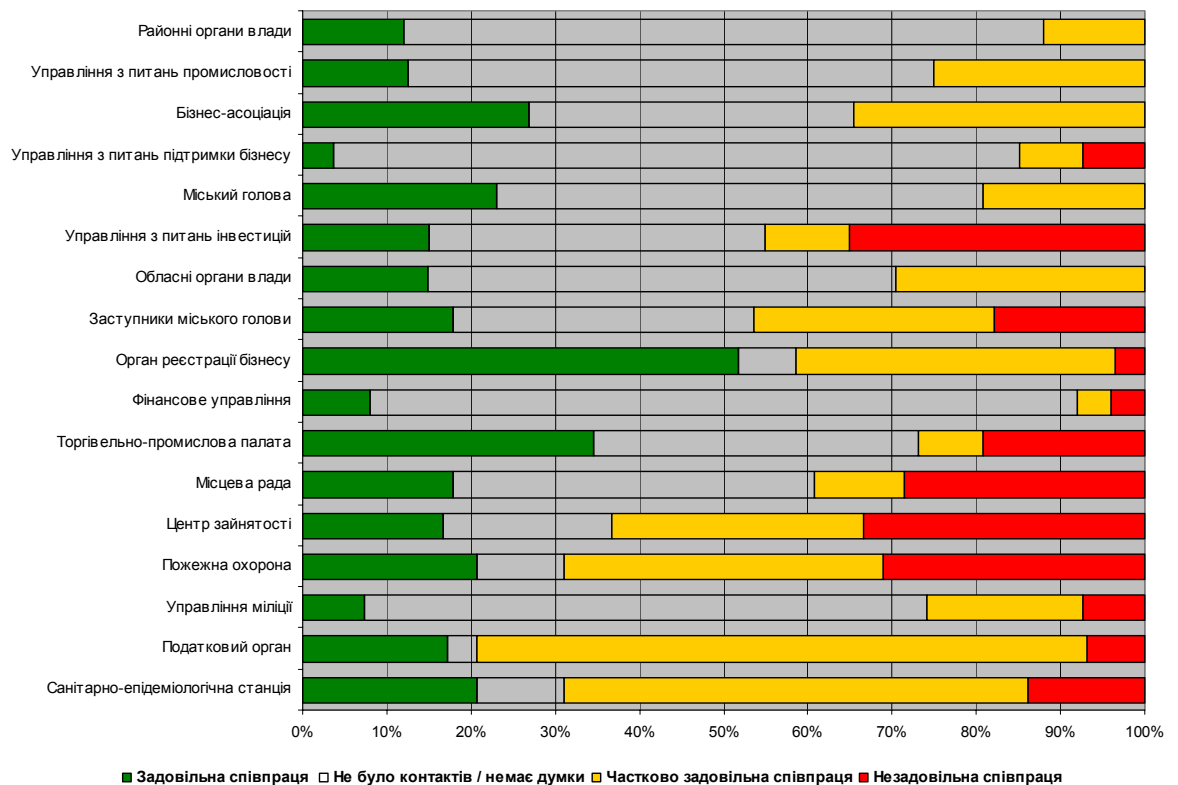

Рис. 7. Контакти з органами влади та управління

Підприємства-респонденти оцінили контакти з владними структурами та посадовцями. Результати досить позитивні, як це видно з рис. 7. Орган реєстрації бізнесу, торгово-промислова палата, податковий орган, санепідемстанція отримали високі оцінки (близькі до

максимально можливих). Респонденти вказали на низький рейтинг управлінь та відділів, що займають справою залучення інвестицій та розвитку і підтримки бізнесу. Бізнес-асоціація отримала довіру підприємців. Центр зайнятості, пожежна охорона отримали найбільшу недовіру. Деякі респонденти в розділі «Інші» вказали органи захисту споживачів, як інституції з якими співпраця є проблемною.

Коментарі менеджерів можна об'єднати в одне речення: надто високий рівень бюрократизму, брак компетентності, забагато зайвої звітності та невідповідне ставлення з боку цих установ до підприємства як до клієнта (та платника податків).

7. КРИТИЧНІ ПИТАННЯ

Респонденти дали такі відповіді на запитання щодо трьох найбільш важливих напрямків, які мають бути відображені в стратегічному плані:

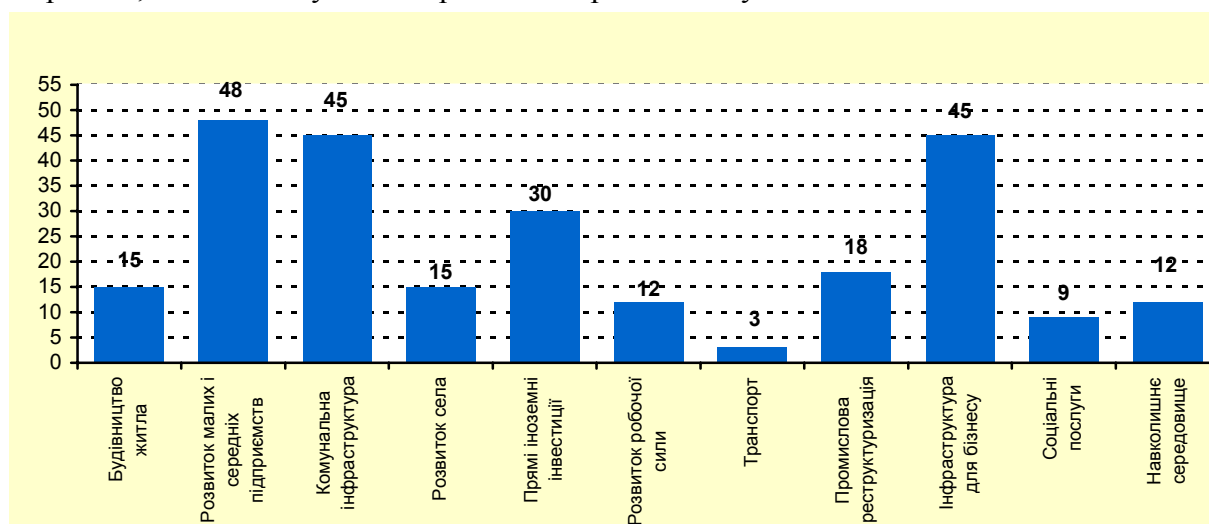

Рис. 8. Критичні питання

- Розвиток малих і середніх підприємств зайняло перше місце – 48 % голосів;
- Комунальна інфраструктура – 45 %;
- Інфраструктура для бізнесу – 45%;
- Залучення прямих іноземних інвестицій – 30 %;
- Промислова реструктуризація – 18 %.
- Навколишнє середовище – 12 %;
- Підготовка і перепідготовка робочої сили – 12 %;
- Соціальні послуги – 9 %;

Деякі питання взагалі не згадувалися: «освіта», «наукові дослідження та розробки».

8. ЗАГАЛЬНІ ВРАЖЕННЯ

Респондентам запропонували висловити свої загальні враження про органи влади в м. Луцьку. В цілому, Луцьке самоврядування (міська рада, виконком, міський голова, виконавчі органи ради) отримало досить низьку оцінку (в середньому 3,17 за чотирибальною шкалою, де 1 є «відмінно», а 4 – «погано»). Оцінка ж загального бізнес-клімату є вищою – 2,75.

Більшість респондентів (20) оцінили місцевий бізнес-клімат як задовільний, шість поставили оцінку «добре», і один – «відмінно». Лише один з опитаних назвав м. Луцьк поганим місцем для ведення бізнесу.

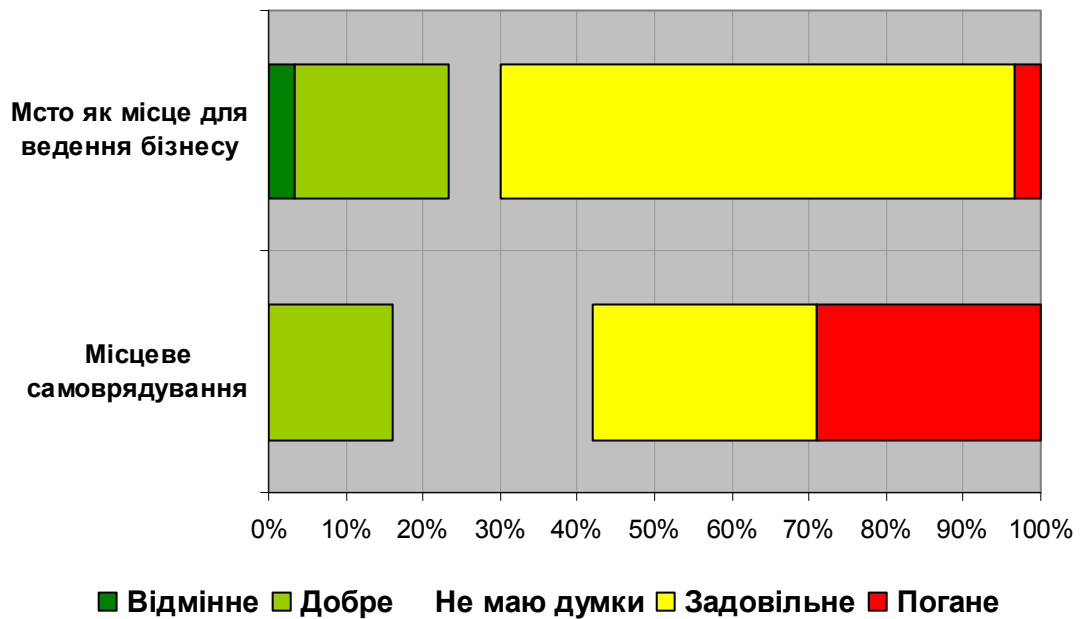

Рис. 9. Загальні враження бізнесу про місцеву владу та місто як місце ведення бізнесу.

Позитивними факторами, що впливають на бізнес-клімат, респондентами відзначено такі:

- Зручне географічне розташування
- Розвиток міста за європейськими стандартами
- Намагання вирішити проблеми бізнесу

Негативними чинниками, визначеними респондентами, виступає:

- Нестача коштів
- Нестача кваліфікованої робочої сили
- Непрозора робота органів влади

V. УЗАГАЛЬНЕНИЙ ВИСНОВОК

Цей звіт про результати опитування підприємців відображає узагальнені думки головних роботодавців м. Луцька. Їхнє спільне ставлення до місцевої влади значною мірою визначатиме, яким буде економічне майбутнє району – зростання, застій чи занепад. Звіт допоможе Комітету стратегічного розвитку в його роботі і буде корисним для місцевої влади в роботі над підтримкою та поліпшенням бізнесового клімату в місті.